

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

<i>Ульянова Галина Олексіївна, Ульянов Олексій Іванович</i> СВОБОДА ТВОРЧОСТІ ТА ЇЇ ЗМІСТ	657
<i>Бааджи Наталія Пилипівна</i> РОЛЬ ТОРГОВЕЛЬНИХ МАРОК У ЦИФРОВОМУ МАРКЕТИНГУ	659
<i>Галунова Лариса Ігорівна</i> ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ (НЕЙРОМЕРЕЖ) У ПРАВОВІЙ СФЕРІ	661
<i>Ennan Ruslan</i> LEGAL REGULATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE EUROPEAN UNION	664
<i>Кирилюк Алла Володимирівна</i> ОСНОВНІ КОНЦЕПЦІЇ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕРНЕТ-ПРАВОВІДНОСИН	667
<i>Кравченко Олександр Миколайович</i> КОМЕРЦІЙНА ТАЄМНИЦЯ ТА КОНФІДЕНЦІЙНА ІНФОРМАЦІЯ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	670
<i>Бугаєць Альона Сергіївна</i> РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВ НА ОБ'ЄКТИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЗАСОБАМИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ...	673
<i>Височин Дмитро Олександрович</i> ПАРАЛЕЛЬНИЙ ІМПОРТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНЦІЇ НА РИНКУ	675
<i>Hrytseniuk Vladyslav, Golovatyuk Ivan</i> THE PROBLEM OF IDENTIFYING INTERNET USERS	676
<i>Козир Олександр Олександрович</i> ОСОБЛИВОСТІ КОРИСТУВАЦЬКОГО КОНТЕНТУ	678
<i>Ларіонов Владислав Сергійович</i> ПРАВОВА ОХОРОНА ТВОРІВ, СТВОРЕНИХ ЗА ДОПОМОГОЮ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	680
<i>Шендрік Ірина Сергіївна</i> ПРИРОДА ТА СУТНІСТЬ ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ ЯК ОБ'ЄКТУ АВТОРСЬКИХ ПРАВ	683

СЕКЦІЯ 16. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

<i>Подцерковний Олег Петрович</i> ЩОДО НАГАЛЬНИХ КРОКІВ УСУНЕННЯ ОКРЕМИХ ПЕРЕШКОД ДЛЯ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО КОМЕРЦІЙНОГО АРБІТРАЖУ В УКРАЇНІ	685
<i>Будурова Ганна Миколаївна</i> НОВЕЛИ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ	687
<i>Войнарівський Микола Миколайович</i> ПРО ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПОЗИЧЕННЯ ДОСВІДУ НІМЕЧЧИНИ ПРИ ВДОСКОНАЛЕННІ АДМІНІСТРАТИВНО- ГОСПОДАРСЬКИХ САНКЦІЙ В УКРАЇНІ	690
<i>Добровольська Володимира Володимирівна</i> ЩОДО ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПЕРІОД ВОЄННИХ УМОВ ГОСПОДАРЮВАННЯ	692
<i>Згама Антоніна Олександрівна</i> ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРАВОСУДДЯ: ШЛЯХ ДО СПРАВЕДЛИВОГО ТА ЕФЕКТИВНОГО СУДОЧИНСТВА ..	694
<i>Квасніцька Ольга Олексіївна</i> ДО ПИТАННЯ ПРЕДМЕТА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МІСТОБУДІВНОГО ПРАВА	696
<i>Попелюк Вадим Павлович</i> ЩОДО ВПЛИВУ ДЕРЖАВНОЇ ПРОГРАМИ ДОСТУПНОГО ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ ЖИТЛА “Є-ОСЕЛЯ” НА ЖИТЛОВЕ БУДІВНИЦТВО В УМОВАХ ВІЙНИ	699
<i>Бабалунга Олесь Михайлович</i> МІЖНАРОДНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ АРБІТРАЖ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ	701
<i>Велєв Іван Іванович</i> ЩОДО АДВОКАТСЬКОГО ГОНОРАРУ У ГОСПОДАРСЬКМУ ПРОЦЕСІ	703
<i>Зарічанський Григорій Віталійович</i> СВІТОВИЙ ДОСВІД ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ КРИПТОБІРЖ ТА ОБІГУ КРИПТОВАЛЮТИ	705
<i>Ковалевич Ігор Ігорович</i> ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ВИЗНАЧЕННЯ КРИПТОВАЛЮТИ	707
<i>Кубрак Гліб Олегович</i> МІСЦЕ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ МСБ В ДЕРЖАВНІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ ТА ПРАВОВІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	709
<i>Ляховецький Олександр Олександрович</i> ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ З УРАХУВАННЯМ СУЧАСНОГО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ	712
<i>Попович Павло Олександрович</i> ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВА ПРИТРИМАННЯ ЯК ГАРАНТІЙ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У СФЕРІ ЗЕД(В УМОВАХ ЕВРОІНТЕГРАЦІЇ ТА ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ)	714

2. Інвестування в Україну під час війни. URL: <https://trans.info/ua/investuvannya-v-ukrayinu-pid-chas-viyny-327240> (дата звернення 30.03.2024).

3. Панкова Л. І. Аналіз тенденцій та перспектив залучення іноземних інвестицій в умовах економіки війни. URL: <https://reicst.com.ua/pmt/article/view> (дата звернення 30.03.2024).

Ключові слова: інвестування, інвестиції, сфера господарювання, ефективна економіка, нормативне забезпечення.

Keywords: investment, investments, economic sphere, efficient economy, regulatory support.

Згама Антоніна Олександрівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри господарського права і процесу, кандидат юридичних наук, доцент*

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРАВОСУДДЯ: ШЛЯХ ДО СПРАВЕДЛИВОГО ТА ЕФЕКТИВНОГО СУДОЧИНСТВА

У сучасному світі, де технології швидко змінюють наш спосіб життя й взаємодії, правосуддя також не може залишитися осторонь від цифрової трансформації. Цифрові інновації в правовій сфері мають потенціал не лише покращити ефективність та доступність судочинства, але й підвищити рівень довіри громадян до правосуддя, забезпечуючи більш справедливий та прозорий систему. У контексті стрімкого розвитку інформаційних технологій, правова система має адаптуватися до нових вимог і можливостей. Відповідно, дослідження та аналіз цифрової трансформації правосуддя стає важливим завданням, яке спрямоване на вдосконалення правової системи для досягнення її основної мети – забезпечення справедливості та правопорядку.

Розвиток судочинства охоплює різноманітні напрями, спрямовані на покращення ефективності, доступності та справедливості правосуддя, й може здійснюватися як через диджиталізацію судових процесів, так і через створення нових моделей судових процесів (наприклад, використання онлайн судів для вирішення малозначних справ і справ незначної складності).

Диджиталізація судових процесів, будучи важливим етапом у модернізації та оптимізації судочинства, передбачає використання цифрових технологій для автоматизації та оптимізації різних аспектів судових процедур, що включає в себе перехід від традиційних паперових форматів до електронних систем та дозволяє проводити судові процедури й взаємодіяти з судовими органами в онлайн-режимі.

Українська судова система активно розвивається в напрямку цифровізації, щоб забезпечити більшу доступність, ефективність та прозорість судових послуг для громадян та підвищити рівень довіри до судової системи. Так, у рамках диджиталізації судових процесів в Україні впроваджуються низка ініціатив, серед яких: електронні системи управління справами; онлайн-платформи для подання документів та заяв; електронні судові слухання; електронний обмін інформацією між судовими установами та учасниками процесу тощо.

Водночас значним кроком у напрямку модернізації судової системи і покращення доступності правосуддя може виявитися впровадження онлайн судів. Зокрема, такий позитивний досвід зарекомендував себе в Австралії, Великій Британії, Канаді, Китаї, Сінгапурі, США.

Зазначимо, що наразі вже можемо виділити декілька етапів еволюції віртуальних судових систем. Якщо онлайн суди першого покоління мали на меті розгляд нескладних спорів з використанням письмової електронної комунікації шляхом незначної обробки даних й алгоритмізацією процесів [1, с. 189] та вирізнялися перенесенням комунікації в онлайн простір з проведенням онлайн судових засідань або без їх проведення, на основі виключно електронної комунікації [2, с. 68], то онлайн суди другого покоління покликані розробляти нові процеси,

підґрунтям яких є унікальні якості цифрових технологій, використовуючи нові інструменти та залучаючи нових осіб до виконання нових завдань [1, с. 167].

Тому впровадження онлайн суду як нового диджитального середовища для розв'язання спорів є значним зрушенням в парадигмі судочинства порівняно з традиційними методами, такими як електронний суд. І йдеться, не лише про автоматизацію існуючих судових процесів, але і насамперед створення інноваційного цифрового середовища для вирішення справ.

З цього приводу суддя Верховного Суду О. Кібенко зауважує, що розгляд справ у форматі «суду у смартфоні» дійсно може бути дуже простим та зручним для користувачів. У цьому форматі програма на базі алгоритмів може забезпечити швидкий та зручний розгляд спорів без необхідності участі адвоката або глибоких знань права і процесу [3].

Разом з тим перехід суду на розгляд справи у електронній формі без формування паперової справи та без підписання паперового рішення, дистанційність або письмовий розгляд справи без судового засідання, неодмінно призведуть до зміни форми процесу, тобто необхідності формування нової моделі електронного правосуддя, що має супроводжуватися й корінним оновленням процесуального законодавства [4, с. 240].

Застосування онлайн судів саме для розгляду малозначних спорів та нескладних справ у сфері господарювання вважаємо найбільш перспективним. Наприклад, Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) [5], спільно з Британським інститутом міжнародного та порівняльного права, дійшов висновку, що впровадження пілотних проєктів у цьому напрямку є доречним. Початок цієї ініціативи у 2021 році свідчить про стратегічний погляд на використання технологій у судочинстві та прагнення до модернізації судової системи.

У червні 2019 року Пекінський інтернет-суд відкрив онлайн-центр судочинства, що представляє собою новаторську ініціативу у світі правосуддя. Один із ключових елементів цього центру – це вперше в світі віртуальний суддя зі штучним інтелектом. Віртуальний суддя спрямований на автоматизацію рутинних процесів, які періодично повторюються в судовій практиці, таких як прийом позовної заяви, що дозволяє суддям зосередитися на більш складних аспектах судового розгляду та прийнятті рішень [6, с. 93–94]. Таким чином, було започатковано новий етап розвитку онлайн судів вже третього покоління.

Штучний інтелект може принести значні переваги у судочинстві, але одночасно він має свої ризики та проблеми, які потрібно ретельно розглядати. Серед них можна виділити недостатній контроль над процесом, можливу необ'єктивність алгоритмів, проблеми з безпекою даних та конфіденційністю, можливі технічні неполадки, а також питання визначення відповідальності за ухвалені судові рішення. Також необхідно уникати ситуацій, де впровадження штучного інтелекту може порушити права людини, зокрема право на справедливий суд й індивідуальне визначення. Саме з цією метою 13 березня 2024 року Європейський парламент ухвалив Закон про штучний інтелект [7], тим самим створивши правове підґрунтя для забезпечення етичного та відповідального застосування штучного інтелекту, з урахуванням потенційних ризиків та викликів, пов'язаних з його використанням.

У світлі вищевикладеного, варто підкреслити, що цифрова трансформація в судочинстві є невідворотною тенденцією, яка відкриває широкі можливості для впровадження передових технологій, таких як штучний інтелект, блокчейн, що дозволяє автоматизувати рутинні завдання, оптимізувати прийняття рішень та поліпшувати доступ до юридичних послуг, забезпечуючи більш ефективний та доступний судовий процес. Проте, разом із перевагами, виникають і важливі виклики, такі як недостатній рівень кібербезпеки, можливість необ'єктивності алгоритмів та загрози конфіденційності інформації. Зазначені аспекти вимагають уважного вирішення та розробки чітких регуляторних рамок, які забезпечать ефективне та безпечне впровадження цифрових технологій в судочинство.

З практичної точки зору, важливо розвивати інфраструктуру та створювати стандарти етичного використання штучного інтелекту в судочинстві з метою забезпечення довіри до цих інноваційних застосувань. Тільки враховуючи всі ризики та виклики, можна досягти

успішної та ефективної цифрової трансформації в судочинстві, яка стане ключовим кроком до створення сучасної, ефективної та справедливої судової системи.

Список використаних джерел

1. Rabinovich-Einy O., Katsh E. The New New Courts. *American University Law Review*. 2017. Vol. 67, Iss. 1. P. 165–215. URL: <https://digitalcommons.wcl.american.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2209&context=aulr>
2. Цувіна Т. А. Онлайн суди та онлайн вирішення спорів у контексті міжнародного стандарту доступності правосуддя: міжнародний досвід. *Проблеми законності*. 2020. Вип. 149. С. 62–79.
3. Кібенко О. Майбутнє онлайн-судів в Україні: оцифровування наявних процесів чи цифрова трансформація правосуддя? *Юридична газета*. 2023. 17 берез. (№ 1–2). URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/maybutne-onlaynsudiv-v-ukrayini-ocifrovuvannya-nayavnih-procesiv-chi-cifrova-transformaciya-pravosud.html>
4. Щербак С. В., Кожевнікова А. В. Електронізація судочинства: сучасний стан та орієнтири розвитку електронного суду в Україні у світлі цивільного процесу. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 4. С. 238–242. URL: http://www.lsej.org.ua/4_2023/57.pdf
5. From digitization to digital transformation: A case for online courts in commercial disputes? *Draft Discussion Paper*. October 2020. URL: <https://app.glueup.com/resources/protected/organization/1136/event/27964/99358ddf-99c4-4026-b5c7-21c882fdddfbc.pdf>
6. Голубєва Н. Ю. Електронне судочинство: міжнародний досвід : монографія. Одеса : Фенікс, 2020. 204 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/14039> DOI: 10.32837
7. Artificial Intelligence Act: MEPs adopt landmark law. URL: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20240308IPR19015/artificial-intelligence-act-meps-adopt-landmark-law>

Ключові слова: правосуддя, електронне судочинство, онлайн суди, малозначні спори, сфера господарювання.
Keywords: justice, electronic judiciary, online courts, minor disputes, business sector.

Квасніцька Ольга Олексіївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри господарського права і процесу, кандидат юридичних наук, доцент*

ДО ПИТАННЯ ПРЕДМЕТА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МІСТОБУДІВНОГО ПРАВА

В сучасних умовах містобудівне право стало чітко визначеною сферою практики, однак як навчальна дисципліна тільки зараз починає отримувати зростання, між тим потребує пошуку єдності в наукових поглядах щодо місця містобудівного права в системі права, його предмету, виконуваною функцією, методів та основних засад.

Перспективним напрямком дослідження містобудівного права, його галузевої природи є з'ясування сутності, видової диференціації містобудівних відносин, які безумовно є складними, комплексними та недостатньо розробленими в правовій теорії. Більшість нечисленних, наукових розробок зосереджені на правовій природі та співвідношенні містобудівельної діяльності з будівельною діяльністю, і як наслідок приходять до помилкових, на мій погляд, висновків щодо предмета регулювання містобудівного права. Отже, звернення до природи містобудівних відносин, викладення аргументації при обґрунтуванні предмета містобудівного права є актуальними та потребує об'єктивності у висвітленні даного питання, що має принципове значення для розвитку нової галузі права та законодавства.